

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Навчально-науковий інститут психології та суспільних наук
Кафедра клінічної психології та психічного здоров'я

Савенкова І.І. Венгер Г.С

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**«ПСИХОСОМАТИЧНІ РОЗЛАДИ, НАПРЯМКИ ТА МЕТОДИ
ПСИХОТЕРАПІЇ»**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності С4 Психологія спеціалізації «Клінічна психологія»**

Одеса – 2026

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
(Протокол №10 від 26 лютого 2026 р.)**

Автори:

Савенкова І.І., завідувач кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д.Ушинського», доктор психологічних наук, професор

Венгер Г.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

Рецензенти:

Карсканова С.В., завідувач кафедри психології Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова., кандидат психологічних наук, доцент.

Мартинова Ю.Ю. доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», кандидат медичних наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № від лютого 2026 р.).

УДК: 378:159.972:364-786(07)

Савенкова І.І. Венгер Г. С. Методичні рекомендації з дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності С4 «Психологія» за ОПП «Клінічна психологія». – Одеса : Університет Ушинського, 2026. – 33 с.

Методичні рекомендації містять систематизоване викладання навчальної дисципліни, завдання до практичних занять та виконання самостійної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія; висвітлюють загальні й окремі питання клінічної психології відповідно до нових стандартів навчальної програми.

Подано анотацію дисципліни, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни; плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, індивідуальні навчально-дослідні завдання.

ЗМІСТ

Навчально-тематичний план дисципліни.....	3
Вступ.....	5
Анотація навчальної дисципліни.....	6
Опис навчальної дисципліни.....	9
Плани практичних занять та завдання до самостійної роботи	10
Технологічна карта дисципліни.....	15
Самостійна робота.....	19
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	20
Критерії оцінювання.....	21
Засоби діагностування результатів навчання.....	24
Питання до екзамену	25
Тести для самоперевірки.....	27
Рекомендована література.....	31

Навчально-методичний план дисциплін

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	пр лаб	інд.	с.р.		л	п	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1.	Проблеми психосоматичних відношень в психології та медицині									
Тема 1. Загальні поняття та терміни в психосоматиці.	11	2	2	1	6	15	1	1	1	12
Тема 2. Психосоматична єдність людини.	19	4	4	1	10	15	1	1	1	12
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6	2	16	30	2	2	2	24
Змістовий модуль 2.	Психосимптоматика психосоматичних розладів.									
Тема 3. Психосимптоматика хронічних неінфекційних захворювань.	16	2	2	2	10	16	2	2	2	10
Тема 4. Генезис болю та диференціація больових відчуттів при психосоматичних захворюваннях.	14	2	2	2	8	14	2	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4	4	18	30	4	4	4	18
Змістовий модуль 3.	Психосоматичні та соматогенні порушення психіки.									
Тема 5. Соматогенні порушення психіки.	11	2	2	1	6	15	1	1	1	12
Тема 6. Психосоматичні захворювання, генезис виникнення, теорії, концепції.	19	4	4	1	10	15	1	1	1	12
Разом за змістовим модулем 3	30	6	6	2	16	30	2	2	2	24
Змістовий модуль 4.	Типологічні групи та переважаючі хвороби.									
Тема 7. Типологічні групи та переважаючі хвороби серцево-судинної системи та органів дихання.	16	2	2	1	11	16	1	1	1	13
Тема 8. Типологічні групи та переважаючі хвороби сечовидільної	14	2	2	1	9	14	1	1	1	11

системи та органів травлення.										
Разом за змістовим модулем 4	30	4	4	2	20	30	2	2	2	24
Усього годин	120	20	20	10	70	120	10	10	10	90

Вступ

Методичні рекомендації призначені для студентів спеціальності С4 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП «Клінічна психологія», у якості допомоги при підготовці до практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії».

Методичні рекомендації розроблені на підставі Закону України «Про вищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», Положення про порядок подання навчально-методичних видань у державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського».

Методичні рекомендації містять рекомендації до виконання практичних занять та самостійної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія; навчально-методичний план дисципліни, анотацію навчальної дисципліни; план практичних занять та завдання до самостійної роботи; технологічну карту дисципліни; індивідуальне навчально-дослідне завдання; критерії оцінювання за різними видами роботи, критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю; засоби діагностування результатів навчання; питання до екзамену; тестові завдання для перевірки знань; рекомендовану літературу.

Сподіваємося, що методичні рекомендації допоможуть студентам успішно підготуватися до практичних занять та засвоїти матеріал для самостійного опрацювання.

Анотація навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії»: сформувати у здобувачів систему розуміння теоретичних та практичних основ про етіологію, патогенез, клінічні прояви та особливості перебігу психосоматичних розладів, а також опанування сучасних науково обґрунтованих підходів, напрямків і методів психотерапії з метою підготовки фахівців, здатних діагностувати та надавати психотерапевтичну допомогу при психосоматичних захворюваннях.

Дисципліна спрямована на розвиток професійних компетентностей, необхідних для діагностики, психокорекції, планування та проведення психотерапевтичної роботи з особами, які мають психосоматичні порушення, з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей, етичних норм та принципів доказової практики.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії» здобувачі мають опанувати знання з навчальних дисциплін: «Функція та специфіка роботи психолога в клініці», «Нейроанатомія та психофізіологія вищих психічних функцій», «Патопсихологія та основи психіатрії (з психофармакологією)», «Клінічна психологія та нейропсихологія: нейродіагностика, корекція та нейрореабілітація».

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; надавати рекомендації та скерування.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН14. Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- теоретичні основи прогнозування психологічного розвитку особистості в умовах психосоматичних розладів;
- теоретичні основи патопсихології;
- порушення психічних процесів;

- особливості порушення пізнавальних, емоційних та вольових процесів при психічних захворюваннях;
- принципи отримання та аналізу зворотного зв'язку від клієнта/пацієнта щодо ефективності психотерапевтичних та превентивних заходів;
- класифікацію кризових ситуацій, кризових станів та особливості їх перебігу залежно від віку та індивідуально-психологічних характеристик;
- протоколи кризових втручань та стратегії реагування на екстремальні й надзвичайні події;
- сучасні наукові підходи у сфері психічного здоров'я, адаптовані для роботи з психосоматичними розладами;
- етичні принципи та нормативно-правові вимоги у сфері надання психологічної допомоги, включно з конфіденційністю та антидискримінаційними політиками.

уміти:

- здійснювати психологічний прогноз щодо розвитку особистості клієнта/пацієнта з урахуванням психосоматичних факторів;
- формувати запит та отримувати зворотний зв'язок від клієнта/пацієнта щодо ефективності використаних психотерапевтичних інструментів;
- оцінювати ступінь складності професійних завдань та приймати рішення про необхідність звернення за допомогою чи підвищення кваліфікації;
- адаптовувати та модифікувати існуючі наукові підходи і методи психотерапії до конкретних клінічних випадків;
- діяти в інтересах клієнта/пацієнта з дотриманням етичних норм, принципу конфіденційності та захисту прав і гідності;
- сприяти створенню інклюзивного та безпечного психологічного середовища - створювати систему мотивації персоналу організації;

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність. ІК. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 02. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 09. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні компетентності:

- СК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості; визначати мету та цілі психологічної роботи.
- СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності; обирати психодіагностичні інструменти та інтерпретувати результати.
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації з клінічної психології) з використанням науково верифікованих методів та технік; обирати психологічні втручання різної інтенсивності.
- СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я.
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; вести документацію, в т. ч. електронну.
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; оцінювати ефективність обраної стратегії та застосування промоційних та профілактичних інструментів.
- СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК11. Здатність до рефлексії власного рівня професійної компетентності та потреб у її розвитку; планувати та реалізувати професійний розвиток.
- СК12. Здатність турбуватися про власний психологічний добробут; формулювати запит та звертатися за супервізією за потреби.
- СК13. Здатність розпізнавати та реагувати на етичні, правові та нормативні проблеми, які стосуються практики клінічної психології.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація», «Основи ментального здоров'я та онтогенез психічного розвитку людини», «Реабілітаційна психологія».

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини ОПП Клінічна психологія	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Змістових модулів – 4	Спеціальність С4 Психологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		16год.	6
		Практичні, семінарські	
		24год.	6
		Лабораторні	
		0год.	0
		Самостійна робота	
		70год.	98
Індивідуальні завдання:			
10 год.	10		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% : 67%

для заочної форми навчання – 10% : 90%

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми		Кількість годин	
	Форма заняття			
1	Семінар «Загальні поняття та терміни в психосоматиці»		2	1
2	Круглий стіл «Аналіз психосоматичної єдності людини з використанням ІІІ»		2	1
3	Семінар-практикум «Психосимптоматика хронічних неінфекційних захворювань»		4	
4	Вирішення практичних завдань «Генезис болю та диференціація больових відчуттів при психосоматичних захворюваннях»		4	1
5	Круглий стіл: «Соматогенні порушення психіки»		2	1
6	Семінар «Психосоматичні захворювання, генезис виникнення, теорії, концепції»		4	1
7	Круглий стіл: «Типологічні групи та переважаючі хвороби серцево-судинної системи та органів дихання»		2	1
8	Семінар-практикум «Типологічні групи та переважаючі хвороби сечовидільної системи та органів травлення»		4	
Разом			24	6

Практичне заняття 1

Семінар «Загальні поняття та терміни в психосоматиці»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Предмет, завдання та методи дослідження у психосоматиці.
2. Історичний нарис розвитку психосоматики.
3. Основні поняття у психосоматиці.
4. Загальні принципи функціонування мозку людини як матеріального субстрату психічного.
5. Методологічні принципи психосоматики.
6. Методи психологічного дослідження у психосоматиці.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

1. Дати характеристику методологічних особливостей психосоматики як галузі клінічної психології.
2. Скласти таблицю щодо предмета, завдання та структури порушень психосоматичного генезу; провести диференціацію таких станів.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 2

Круглий стіл «Аналіз психосоматичної єдності людини з використанням III»»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проблема психосоматичних відношень в психології та медицині.
2. Особливості психосоматичного підходу в психосоматиці.
3. Особливості соматопсихогенного підходу в психосоматиці. Ідея «холізму» в психосоматиці.
4. Концепція «специфічного емоційного конфлікту».
5. Біль як наслідок ворожості.
6. Біль як засіб комунікації.
7. Біль як загроза цілісності тіла.
8. Біль на трьох рівнях символізації.
9. Біль при конверсійній істерії.
10. Поняття «больового досвіду», первинні та вторинні компоненти.
11. Чекання болю та відношення до нього.
12. Метод трьохмірної семантичної дескрипції болю.
13. Психологічні особливості психогенного болю.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

1. Скласти таблицю структурних компонентів психологічної єдності людини.
2. Порівняти основні наукові підходи щодо вивчення психосоматичного та соматогенного підходу у психосоматиці.
3. Скласти таблицю складових психосоматичної єдності людини.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 3

Семінар «Психосимптоматика хронічних неінфекційних захворювань»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Етіологія, патогенез психосоматичних захворювань.
2. Особливості психосимптоматики хронічних неінфекційних захворювань у дітей.
3. Види порушень емоцій при психосоматичних захворюваннях.
4. Порушення вольових процесів при психосоматичних захворюваннях, етіологія, патогенез.
5. Порушення пізнавальних психічних процесів при психосоматичних захворюваннях, особливості перебігу.

Обов'язкове практичне завдання:

Питання для дискусії робота в малих групах:

1. Дати характеристику формам перебігу психосоматичних порушень.
2. Порівняти основні психологічні структурні компоненти прояву різних форм психосоматичних розладів. Стисло обґрунтуйте свою відповідь.
3. Розробити структурно-логічну схему розвитку психосоматичних порушень у дітей.

4.Розробити порівняльну таблицю психологічної характеристики дітей при різних формах психосоматичних порушень.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 4

Семінар «Генезис болю та диференціація больових відчуттів при психосоматичних захворюваннях»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Біль як симптом психосоматичного розладу.
- 2.Хронічний біль, етіологія, патогенез. 3.Співвідношення двох основних компонентів переживання болю – сенсорного та емоційного у перебігу психосоматичного розладу.
- 4.Психогенний біль, особливості, перебіг.
- 5.Основні теорії психогенного болю.
- 6.Біль як психологічний феномен.
- 7.Концепція болю за З.Фрейдом.
- 8.Біль на трьох рівнях символізації.
- 9.Механізми психогенного болю.

Обов'язкове практичне завдання:

Питання для дискусії (робота в малих групах)

1. Дати характеристику психологічним відмінностям між проявом різних форм психогеній (зробити таблицю)
- 2.Проаналізувати психологічні особливості перебігу психогенного болю, розробити психологічний інструментарій та реабілітаційні заходи.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 5

Семінар «Соматогенні порушення психіки»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Астенічний синдром, характеристика.
- 2.Астено-депресивний синдром, характеристика.
- 3.Депресивні розлади, характеристика.
- 4.Психологічні діагностичні критерії, характеристика.
- 5.Рекурентний депресивний розлад, характеристика.
- 6.Астено-фобічні розлади. Тривожно-фобічні розлади, особливості прояву.
- 7.Агрофобія, характеристика.
- 8.Соціальні фобії, характеристика.
- 9.Соматоформні розлади, характеристика.
- 10.Соматизований розлад, характеристика.

Обов'язкове практичне завдання:

Питання для дискусії (робота в малих групах):

- 1.Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм прояву соматогенних порушень психіки.
2. Розробити критерії психодіагностики соматогенних порушень психіки (скласти порівняльну таблицю).

Результати доповідати на практичному занятті

Практичне заняття 6

Семінар «Психосоматичні захворювання, генезис виникнення, теорії, концепції»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Співвідношення психосоматичних захворювань та типологічних груп у безперервному спектрі „τ-типу”.
- 2.Реляційна концепція часу.
- 3.Теорія переживання часу.
- 4.Циклоїдна модель переживання часу.
- 5.Концепція психосоматичної єдності людини.
- 6.Теорія впливу індивідуально-типологічних особливостей людини на перебіг захворювання.
- 7.Теорія впливу психіки на соматичний стан людини.
- 8.Концепція «профілю особистості».
- 9.Концепція «специфічного емоційного конфлікту».

Обов'язкове практичне завдання:

Підготовка психодіагностичного інструментарію та реабілітаційних заходів:

- 1.Розробити алгоритм психодіагностичного дослідження осіб із психосоматичними захворюваннями органів серцево-судинної системи та органів дихання.
- 2.Провести психодіагностику, обробку та інтерпретацію отриманих результатів дослідження.
3. Розробити напрямки та програму реабілітаційних заходів осіб із психосоматичними порушеннями.
4. Розробити напрямки та програму реабілітаційних заходів осіб із психосоматичними захворюваннями.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 7

Семінар «Типологічні групи та переважаючі хвороби серцево-судинної системи та органів дихання»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань серцево-судинної системи та органів дихання у типологічних групах.
- 2.Суб'єктивна виразність болю у типологічних групах серцево-судинних захворювань та органів дихання.
- 3.Неінфекційні міокардити, ішемічна хвороба серця, інфаркт міокарду, тахікардія та брадикардія у типологічних групах.
- 4.Неінфекційні трахеїти, бронхіти, хронічні пневмонії у типологічних групах.
- 5.Тривалість біологічного циклу та періоди загострення хронічних захворювань органів дихання та серцево-судинної системи.
- 6.Особливості прояву психосоматичних захворювань серцево-судинної системи та органів дихання у дітей.

Обов'язкове практичне завдання:

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм прояву соматогенних порушень психіки.
2. Розробити критерії психодіагностики соматогенних порушень психіки (скласти порівняльну таблицю).

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 8

Семінар «Типологічні групи та переважаючі хвороби сечовидільної системи та органів травлення»

Форма організації на занятті:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань сечовидільної системи та органів травлення у типологічних групах.
2. Суб'єктивна виразність болю у типологічних групах захворювань сечовидільної системи та органів травлення.
3. Неінфекційні цистити, уретрити, пієлонефрити, гломерулонефрити, хронічна ниркова недостатність, енурези у типологічних групах.
4. Дисфункції біліарного тракту, хронічні панкреатити, холецистити, гастрити, виразкова хвороба шлунку у типологічних групах.
5. Тривалість біологічного циклу та періоди загострення хронічних захворювань органів травлення та сечовидільної системи.
6. Особливості прояву психосоматичних захворювань сечовидільної системи та органів травлення у дітей.

Обов'язкове практичне завдання:

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм прояву психосоматичних захворювань органів травлення.
2. Розробити критерії психодіагностики психосоматичних захворювань сечовидільних шляхів (скласти порівняльну таблицю).

Результати доповідати на практичному занятті.

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<p><i>Семінар</i> «Загальні поняття та терміни в психосоматиці»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1.Предмет, задачі та методи дисципліни “Психосоматика”; 2.Історичний нарис розвитку психосоматики. 3.Основні поняття. 4.Загальні принципи функціонування мозку людини як матеріального субстрату психічного. 5.Методологічні принципи психосоматики. 6.Методи психологічного дослідження у психосоматиці.</p>	<p>Робота в малих групах. 1.Дати характеристику методологічних особливостей психосоматики як галузі клінічної психології. 2.Скласти таблицю щодо предмета, завдання та структури порушень психосоматичного генезу; провести диференціацію таких станів. Результати доповісти на практичному занятті.</p>	<p>На практ. занятті</p>
<p><i>Круглий стіл</i> «Психосоматична єдність людини».</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1.Проблема психосоматичних відношень в психології та медицині. 2.Особливості психосоматичного підходу в психосоматиці. 3.Особливості соматопсихогенного підходу в психосоматиці. Ідея «холізму» в психосоматиці. 4.Концепція «специфічного емоційного конфлікту». 5.Біль як наслідок ворожості. 6.Біль як засіб комунікації. 7.Біль як загроза цілісності тіла. 8. Біль на трьох рівнях символізації. 9.Біль при конверсійній істерії. 10.Поняття «больового досвіду», первинні та вторинні компоненти. 11.Чекання болю та відношення до нього. 12.Метод трьохмірної семантичної дескрипції болю. 13.Психологічні особливості психогенного болю.</p>	<p>Робота в малих групах. 1.Скласти таблицю структурних компонентів психологічної єдності людини. 2.Порівняти основні наукові підходи щодо вивчення психосоматичного та соматогенного підходу у психосоматиці. 3. Скласти таблицю складових психосоматичної єдності людини..</p>	<p>До наступ. практ. заняття</p>
<p><i>Семінар</i> «Психосимптоматика хронічних неінфекційних захворювань»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1.Етіологія, патогенез психосоматичних</p>	<p>Питання для дискусії робота в малих групах: 1. Дати характеристику формам перебігу психосоматичних</p>	<p>На прак. занятті</p>

	захворювань. 2.Особливості психосимптоматики хронічних неінфекційних захворювань у дітей. 3.Види порушень емоцій при психосоматичних захворюваннях. 4.Порушення вольових процесів при психосоматичних захворюваннях, етіологія, патогенез. 5.Порушення пізнавальних психічних процесів при психосоматичних захворюваннях, особливості перебігу.	порушень. 2. Порівняти основні психологічні структурні компоненти прояву різних форм психосоматичних розладів. Стисло обґрунтуйте свою відповідь. 3. Розробити структурно-логічну схему розвитку психосоматичних порушень у дітей. 4.Розробити порівняльну таблицю психологічної характеристики дітей при різних формах психосоматичних порушень.	
Семінар «Генезис болю та диференціація больових відчуттів при психосоматичних захворюваннях»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1.Біль як симптом психосоматичного розладу. 2.Хронічний біль, етіологія, патогенез. 3.Співвідношення двох основних компонентів переживання болю – сенсорного та емоційного у перебігу психосоматичного розладу. 4.Психогенний біль, особливості, перебіг. 5.Основні теорії психогенного болю. 6.Біль як психологічний феномен. 7.Концепція болю за Фрейдом. 8.Біль на трьох рівнях символізації. 9.Механізми психогенного болю.	Питання для дискусії (робота в малих групах) 1. Дати характеристику психологічних відмінностей між проявом різних форм психогенії (зробити таблицю) 2.Проаналізувати психологічні особливості перебігу психогенного болю, розробити психологічний інструментарій та реабілітаційні заходи.	До наступ. практич. заняття
Семінар «Соматогенні порушення психіки»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1.Астенічний синдром. 2.Астено-депресивний синдром. 3.Депресивні розлади. 4.Психологічні діагностичні критерії. 5.Рекурентний депресивний розлад. 6.Астено-фобічні розлади. Тривожно-фобічні розлади. 7.Агрофобія.	Питання для дискусії (робота в малих групах): 1.Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм прояву соматогенних порушень психіки. 2. Розробити критерії психодіагностики соматогенних порушень психіки	До наступ. практич. заняття

	8.Соціальні фобії. 9.Соматоформні розлади. 10.Соматизований розлад..	(скласти порівняльну таблицю).	
<i>Семінар</i> «Психосоматичні захворювання, генезис виникнення, теорії, концепції»	<i>Психодіагностика порушень пізнавальних психічних процесів та розробка відповідних реабілітаційних заходів:</i> 1.Співвідношення психосоматичних захворювань та типологічних груп у безперервному спектрі „т-типу”. 2.Реляційна концепція часу. 3.Теорія переживання часу. 4.Циклоїдна модель переживання часу. 5.Концепція психосоматичної єдності людини. 6.Теорія впливу індивідуально-типологічних особливостей людини на перебіг захворювання. 7.Теорія впливу психіки на соматичний стан людини. 8.Концепція «профілю особистості». 9.Концепція «специфічного емоційного конфлікту».	Підготовка психодіагностичного інструментарію та реабілітаційних заходів: 1.Розробити алгоритм психодіагностичного дослідження осіб із психосоматичними захворюваннями органів серцево-судинної системи та органів дихання. 2.Провести психодіагностику, обробку та інтерпретацію отриманих результатів дослідження. 3. Розробити напрямки та програму реабілітаційних заходів осіб із психосоматичними порушеннями. 4. Розробити напрямки та програму реабілітаційних заходів осіб із психосоматичними захворюваннями.	До наступ. практ. заняття
<i>Семінар</i> «Типологічні групи та переважаючі хвороби серцево-судинної системи та органів дихання»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1.Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань серцево-судинної системи та органів дихання у типологічних групах. 2.Суб'єктивна виразність болю у типологічних групах серцево-судинних захворювань та органів дихання. 3.Неінфекційні міокардити, ішемічна хвороба серця, інфаркт міокарду, тахікардія та брадикардія у типологічних групах. 4.Неінфекційні трахеїти, бронхіти, хронічні пневмонії у типологічних групах.	Питання для дискусії (робота в малих групах): 1.Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм прояву соматогенних порушень психіки. 2. Розробити критерії психодіагностики соматогенних порушень психіки (скласти порівняльну таблицю).	До наступ. практ. заняття

	<p>4.Тривалість біологічного циклу та періоди загострення хронічних захворювань органів дихання та серцево-судинної системи.</p> <p>5.Особливості прояву психосоматичних захворювань серцево-судинної системи та органів дихання у дітей</p>		
<p><i>Семінар</i> «Типологічні групи та переважаючі хвороби сечовидільної системи та органів травлення»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1.Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань сечовидільної системи та органів травлення у типологічних групах.</p> <p>2.Суб'єктивна виразність болю у типологічних групах захворювань сечовидільної системи та органів травлення.</p> <p>3.Неінфекційні цистити, уретрити, пієлонефрити, гломерулонефрити, хронічна ниркова недостатність, енурези у типологічних групах.</p> <p>4.Дисфункції біліарного тракту, хронічні панкреатити, холецистити, гастрити, виразкова хвороба шлунку у типологічних групах.</p> <p>5.Тривалість біологічного циклу та періоди загострення хронічних захворювань органів травлення та сечовидільної системи.</p> <p>6.Особливості прояву психосоматичних захворювань сечовидільної системи та органів травлення у дітей.</p>	<p>Питання для дискусії (робота в малих групах):</p> <p>1.Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм прояву психосоматичних захворювань органів травлення.</p> <p>2. Розробити критерії психодіагностики психосоматичних захворювань сечовивідних шляхів (скласти порівняльну таблицю).</p>	<p>До наступ. практ. заняття</p>

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна	Форми контролю
1	<i>«Загальні поняття та терміни в психосоматиці»</i>	8	12	індивідуальна, групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
2	<i>«Психосоматична єдність людини»</i>	9	12	
3	<i>«Психосимптоматика хронічних неінфекційних захворювань»</i>	9	13	
4	<i>«Генезис болю та диференціація больових відчуттів при психосоматичних захворюваннях»</i>	9	13	
5	<i>«Соматогенні порушення психіки»</i>	9	12	
6	<i>«Психосоматичні захворювання, генезис виникнення, теорії, концепції»</i>	8	12	
7	<i>«Типологічні групи та переважаючі хвороби серцево-судинної системи та органів дихання»</i>	9	12	
8	<i>«Типологічні групи та переважаючі хвороби сечовидільної системи та органів травлення»</i>	9	12	
Разом		70	98	

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (план дослідження)

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	«Загальні поняття та терміни в психосоматиці»		
2	«Психосоматична єдність людини»		
3	«Психосимптоматика хронічних неінфекційних захворювань»		
4	«Генезис болю та диференціація больових відчуттів при психосоматичних захворюваннях»		
5	«Соматогенні порушення психіки»		
6	«Психосоматичні захворювання, генезис виникнення, теорії, концепції»		
7	«Типологічні групи та переважаючі хвороби серцево-судинної системи та органів дихання»		
8	«Типологічні групи та переважаючі хвороби сечовидільної системи та органів травлення»		
	Разом	10	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні заняття	0	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1	Здобувач виконує більшість завдань практичних занять і самостійної роботи; в цілому відповідає на поставлені запитання, але не в змозі переконливо аргументувати свої відповіді, помиляється у використанні понятійного апарату.
	2	Знання здобувача є достатньо повними, студент самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	3	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, вміло працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Самостійна робота	0	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1	Здобувач володіє знаннями, демонструє відповідні результати навчання, використовує їх у нестандартних ситуаціях, але допускає помилки; з похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	2	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне	0	Завдання не виконано. Не зараховуються роботи, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.

завдання: розробка плану дослідження (за вибором)	1...3	Завдання виконано формально, без виокремлення практичної, емпіричної частини дослідження плану.
	4...6	Завдання виконано з творчим підходом, містить розділ теоретико-методологічної частини дослідження, програми дослідження, обґрунтування використання психодіагностичного інструментарію.
	7...9	Завдання виконано, але всі розділи плану дослідження не розкрито в повному обсязі. Присутні помилки в розрахунках емпіричної частини дослідження, без достовірності отриманих результатів дослідження.
	10..12	Завдання виконано на належному рівні, але не простежується творчого підходу до написання бізнес-плану. Є огріхи в захисті роботи.
	13..14	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками, представлено з допомогою внесення до плану методів математичної обробки результатів дослідження, що забезпечує надійність та валідність дослідження.
Письмова робота	0..1в	Здобувач не менше ніж на 30% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	2	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	4	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	5	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Патопсихологія та основи психіатрії» за навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену, на який у структурі оцінювання відводиться 20 балів. Кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали протягом вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а додаються. Оцінка на екзамені не може бути меншою за кількість накопичених ним балів:

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.

16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.
-------------	--

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері юридичної психології . При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері юридичної психології, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо форм юридичної психології при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу. Виконує завдання із допустимою кількістю грубих помилок. Виявляє базові знання: має загальні уявлення про систему, структуру, функції та інструменти юридичної психології. На задовільному рівні володіє термінологією, може аналізувати, порівнювати і робити висновки, але відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки, допускає ряд серйозних помилок при узагальненні та інтерпретації основних закономірностей, фактів та явищ, зміст окремих питань викладає частково, непослідовно, відповідь виявляє прогалини у знаннях. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції
Задовільно	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому

(60-63 E)	обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє початковим матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень навчальних результатів за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну відсутність навчальних результатів за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.

Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен. Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, круглий стіл, презентація результатів самостійної роботи.

Питання до екзамену

1. Предмет, задачі та методи вивчення дисципліни “Психосоматика”.
2. Історичний нарис розвитку психосоматики як галузі клінічної психології.
3. Поняття про порушення психічних процесів соматогенного генезу.
4. Порушення сприймання, мислення, пам’яті, уваги при соматичних захворюваннях.
5. Форми порушення емоцій та вольових процесів при соматичних захворюваннях.
6. Порушення свідомості при соматичних захворюваннях.
7. Проблема психосоматичних відношень в психології та медицині.
8. Особливості психосоматичного підходу в психосоматиці.
9. Особливості соматопсихогенного підходу в психосоматиці.
10. Ідея «холізму» в психосоматиці.
11. Концепція «специфічного емоційного конфлікту».
12. Біль як наслідок ворожості, психологічна характеристика.
13. Біль як засіб комунікації, психологічна характеристика.
14. Біль як загроза цілісності тіла, психологічна характеристика.
15. Біль на трьох рівнях символізації, психологічна характеристика.
16. Біль при конверсійній істерії, психологічна характеристика.
17. Поняття «больового досвіду», первинні та вторинні компоненти.
18. Чекання болю та відношення до нього.
19. Метод трьохмірної семантичної дескрипції болю.
20. Психологічні особливості психогенного болю.
21. Етіологія, патогенез психосоматичних захворювань.
22. Особливості психосимптоматики хронічних неінфекційних захворювань у дітей.
23. Види порушень емоцій при психосоматичних захворюваннях.
24. Порушення вольових процесів при психосоматичних захворюваннях, етіологія, патогенез.
25. Порушення пізнавальних психічних процесів при психосоматичних захворюваннях, особливості перебігу.
26. Біль як симптом психосоматичного розладу, психологічна характеристика.
27. Хронічний біль, етіологія, патогенез, психологічна характеристика.
28. Співвідношення двох основних компонентів переживання болю – сенсорного та емоційного у перебігу психосоматичного розладу.
29. Психогенний біль, особливості, перебіг.
30. Основні теорії психогенного болю, психологічна характеристика.
31. Біль як психологічний феномен, психологічна характеристика.
32. Концепція болю за З.Фрейдом.
33. Біль на трьох рівнях символізації, психологічна характеристика.
34. Механізми психогенного болю, психологічна характеристика.
35. Біль як галюцинація, психологічна характеристика.
36. Астенічний синдром, психологічна характеристика.
37. Астено-депресивний синдром, психологічна характеристика.
38. Депресивні розлади. Психологічні діагностичні критерії.
39. Рекурентний депресивний розлад. Психологічні діагностичні критерії.
40. Астено-фобічні розлади. Психологічні діагностичні критерії.

- 41.Тривожно-фобічні розлади. Агрофобія. Соціальні фобії.
- 42.Соматоформні розлади. Соматизований розлад. Іпохондричний розлад.
- 43.Психопатизація. Психологічні діагностичні критерії.
- 44.Делірій, спричинений алкоголем. Психологічні діагностичні критерії.
45. Маніакальний синдром. Гіпоманія. Психологічні діагностичні критерії.
- 46.Співвідношення психосоматичних захворювань та типологічних груп у безперервному спектрі „ τ -типу”.
- 47.Реяційна концепція часу, характеристика.
- 48.Теорія переживання часу, характеристика.
- 49.Циклоїдна модель переживання часу, характеристика.
- 50.Концепція психосоматичної єдності людини, характеристика.
- 51.Теорія впливу індивідуально-типологічних особливостей людини на перебіг захворювання.
- 52.Теорія впливу психіки на соматичний стан людини, характеристика.
- 53.Концепція «профілю особистості», характеристика.
- 54.Концепція «специфічного емоційного конфлікту», характеристика.
- 55.Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань серцево-судинної системи та органів дихання у типологічних групах.
56. Суб'єктивна виразність болю у типологічних групах серцево-судинних захворювань та органів дихання. Неінфекційні міокардити, ішемічна хвороба серця, інфаркт міокарду, тахікардія та брадикардія у типологічних групах.
- 57.Неінфекційні трахеїти, бронхіти, хронічні пневмонії у типологічних групах. Тривалість біологічного циклу та періоди загострення хронічних захворювань органів дихання та серцево-судинної системи.
- 58.Особливості прояву психосоматичних захворювань серцево-судинної системи та органів дихання у дітей.
- 59.Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань сечовидільної системи та органів травлення у типологічних групах.
- 60.Дисфункції біліарного тракту, хронічні панкреатити, холецистити, гастрити, виразкова хвороба шлунку у типологічних групах.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1. Проблеми психосоматичних відношень в психології та медицині

1. Синонімом до поняття «психосоматика» є:
 - А) фізіологічна психологія;
 - Б) патологічна психологія;
 - В) анатомічна психологія;
 - Г) структурна психологія.
2. Об'єктом вивчення психосоматики є:
 - А) людина з проблемами виховання;
 - Б) людина з проблемами навчання;
 - В) людина з проблемами адаптації;
 - Г) людина з проблемами соціалізації.
3. Методологія психосоматики визначається:
 - А) філософським рівнем;
 - Б) загальнонауковим рівнем;
 - В) конкретно-науковим рівнем;
 - Г) історичним рівнем.
4. Метою психологічного дослідження у психосоматиці є:
 - А) генетичний принцип;
 - Б) принцип індивідуалізації дослідження;
 - В) принцип вивчення конкретної особистості;
 - Г) психофізичний принцип.
5. Модель Гіппократа базується на принципі:
 - А) «не нашкодь»;
 - Б) «роби добре»;
 - В) «дотримуйся обов'язку»;
 - Г) «поважай права та переваги особистості».
6. Модель Парацельса базується на принципі:
 - А) «не нашкодь»;
 - Б) «роби добре»;
 - В) «дотримуйся обов'язку»;
 - Г) «поважай права та переваги особистості».
7. Деонтологічна модель базується на принципі:
 - А) «не нашкодь»;
 - Б) «роби добре»;
 - В) «дотримуйся обов'язку»;
 - Г) «поважай права та переваги особистості».

Змістовий модуль 2. Психосимптоматика психосоматичних розладів

8. Біоетика базується на принципі:
 - А) «не нашкодь»;
 - Б) «роби добре»;
 - В) «дотримуйся обов'язку»;
 - Г) «поважай права та переваги особистості».
9. Психосоматика має значний вплив на розвиток різних галузей медицини, окрім:
 - А) психіатрії;

- Б) травматології;
- В) неврології;
- Г) нейрохірургії.

10. Теоретичні та практичні проблеми якої спеціальності не можуть розроблятися без психосоматики:

- А) фітотерапії;
- Б) фізіотерапії;
- В) психотерапії;
- Г) променевої терапії.

11. Ким був запропонований термін «біоетика»?

- А) Доссе;
- Б) Хайдеггером;
- В) Поттером;
- Г) Юдіним.

12. Психосоматика має значний вплив на розвиток різних загальнотеоретичних питань психології, окрім:

- А) аналізу компонентів, які входять до складу психічних процесів;
- Б) вивчення співвідношення розвитку та розпаду психіки;
- В) розробки філософсько-психологічних проблем;
- Г) встановлення ролі особистісного компоненту у структурі різних форм психічної діяльності.

13. Яка етична модель у психосоматиці отримала найбільший розвиток за останню чверть ХХ століття?

- А) модель Гіппократа;
- Б) біоетика;
- В) деонтологічна модель;
- Г) модель Парацельса.

14. Який принцип у психосоматиці може конкретизуватися як етіологія та патогенез психопатологічних розладів?

- А) принцип єдності свідомості та діяльності;
- Б) принцип розвитку;
- В) принцип особистісного підходу;
- Г) принцип структурності.

15. Хто ввів термін «деонтологія»?

- а) Декарт;
- б) Спиноза;
- в) Бентам;
- г) Бубер.

Змістовий модуль 3. Психосоматичні та соматогенні порушення психіки

16. Засновником закону переживання часу є:

- А) Александр;
- Б) Цуканов;
- В) Сеченов;
- Г) Карвасарський.

17. Засновником концепції «специфічного емоційного конфлікту» є:

- А) Александр;
- Б) Цуканов;

- В) Сеченов;
Г) Карвасарський.
18. Хто уперше описав у людини п'ять відчуттів, враховуючи біль?
А) Платон;
Б) Аристотель;
В) Дарвін Е.;
Г) Фрей.
19. Хто уперше висунув гіпотезу про існування у шкірі та слизових оболонках болючих рецепторів:
А) Платон;
Б) Аристотель;
В) Дарвін Е.;
Г) Фрей.
20. Хто є автором теорії інтенсивності:
А) Платон;
Б) Аристотель;
В) Дарвін Е.;
Г) Фрей.
21. Чекання, "страх болю" є примітивною формою емоції страху взагалі згідно вчення:
А) Аствацатурова;
Б) Данієлополу;
В) Анохіна;
Г) Мерскі.
22. В класичній психосоматиці виділяють три групи розладів, окрім:
А) конверсійних розладів;
Б) «органних неврозів»;
В) психосоматичних захворювань у вузькому значенні слова;
Г) вегетозів.
23. Представниками антропологічного напрямку в психосоматиці є:
А) Поллок;
Б) Стоквис;
В) Вітковер;
Г) Вайзеккер.
24. Термін «психосоматика» в медицину ввів:
А) Гіппократ;
Б) Райх;
В) Хайнрот;
Г) Гародден.

Змістовий модуль 4. Типологічні групи та переважаючі хвороби

25. Засновником кортико-вісцеральної патології, як одного із напрямків психосоматики, є:
А) Павлов;
Б) Анохін;
В) Биков;
Г) Сімонов.
26. Сучасна біопсихосоціальна модель хвороби розроблена:

- А) Карасу;
 Б) Екскюлем;
 В) Енгелем;
 Г) Любаном-Плоцца.
27. Автором концепції «профіля особистості» в психосоматичній медицині є:
 А) Александер;
 Б) Вітковер;
 В) Данбар;
 Г) Поллак.
28. Поведінковий тип А є «фактором ризику»:
 А) шлунково-кишкових захворювань;
 Б) злоякісних новоутворень;
 В) порушення дихальної системи;
 Г) серцево-судинних захворювань.
29. Конверсійні розлади, які поклали початок психоаналітичному напрямку в психосоматиці, були описані:
 А) Александером;
 Б) Желліффе;
 В) Фрейдом;
 Г) Адлером.
30. Термін «алекситимія» ввів:
 А) Еллікс;
 Б) Карасу;
 В) Сифнеос;
 Г) Розенман.

Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії».
- Навчальний посібник. Savenkova I. Psychosomatics: tutorial. Mykolaiv: Plion, 2020. 180s.
- Лекції-презентації.
- СИЛАБУС
- Савенкова І.І., Фрунзе О.В. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії»: *метод. рек-ції*. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 70 с.
- Ілюстративні матеріали.
- Ситуативні завдання-вправи.
- Тестові завдання.
- Екзаменаційні білети.

Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Заболотна А. В. Нейропсихологія: підручник. К.: Вища шк., 2022. 398с.
2. Загорна Є. Є. Основи патопсихології: навч. посібник. К.: «Професіонал», 2022. 200 с. 6.
3. Овчаренко О. Ю. Психологія стресу та стресових розладів : навч. посібник / О. Ю. Овчаренко. Київ : Університет «Україна», 2023. 266 с. Режим доступу:
https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/psihologija_stresy_2023_compressed.pdf
4. Османова А. М., Хорунженко Г. В. Патопсихологія : навчально-методичний посібник / А. М. Османова, Г. В. Хорунженко. Київ : Талком, 2022. 188 с. Режим доступу: https://deps.snu.edu.ua/media/filer_public/24/4d/244db9e9-0930-4aef-8c04-c1bdaac27a6d/osmanova_am_patopsikhologii.pdf
5. Савенкова І. І. Клінічна психологія: навч. посіб. 3-е видання. Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. К.: Вища шк., 2022. 220с.
6. Савенкова І. І. Нейропсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ, 2022. 220с.
7. Савенкова І. І. Патопсихологія: навч.-метод. посібник. 2-е видання. Миколаїв: МНУ, 2020. 220с.
8. Спіріна І. Д., Пилягіна Г. Я., Чугунов В. В. та ін. Медична психологія : підручник / за заг. ред. І. Д. Спіріної. Дніпро : ЛІРА, 2022. 300 с. Режим доступу:
<https://www.scribd.com/document/718000210/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-2022>

Допоміжна

1. Smol'ska L. M., Shpak S. H., Shekhovtsov V. S. Застосування методу емоційно-образного процесінгу при психосоматичних розладах / L. M. Smol'ska, S. H. Shpak, V. S. Shekhovtsov // Rehabilitation and Recreation. 2025. Том 19, № 2. С. 1–15. DOI: 10.32782/2522-1795.2025.19.2.24 Режим доступу: <https://rehabrec.org/index.php/rehabilitation/article/view/617>
2. Remmers A. The Psychosomatic Arc in Therapy / A. Remmers. 2022. Режим доступу: https://www.positum.org/ppt_articles/remmers-a-2022-the-psychosomatic-arc-in-therapy/
3. Schultz-Venrath U. Mentalizing the Body: Integrating Body and Mind in Psychotherapy / U. Schultz-Venrath. London : Routledge, 2023. Режим доступу: <https://www.routledge.com/behavioral-sciences/mental-health/psychological-disorders-adult/psychosomatic-disorders-in-adults>
4. Dolto F. The Unconscious Body Image / F. Dolto. London : Routledge, 2022. Режим доступу: <https://www.routledge.com/behavioral-sciences/mental-health/psychological-disorders-adult/psychosomatic-disorders-in-adults>

5. Van der Hulst E.-J. A Clinician's Guide to Functional Neurological Disorder: A Practical Neuropsychological Approach / E.-J. Van der Hulst. London : Routledge, 2023. Режим доступу: <https://www.routledge.com/behavioral-sciences/mental-health/psychological-disorders-adult/psychosomatic-disorders-in-adults>
6. Основи психосоматики : навчальні матеріали для студентів (PDF). 2023. Режим доступу: https://document.kdu.edu.ua/metod/2023_7352.pdf
7. Психосоматичні розлади : вступні теоретичні матеріали (PDF). 2022–2023. Режим доступу: <https://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/382/10412/21721-1?inline=1>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>